

İki kitap için ufak çıkma

Enis Batur

Cumhuriyet Kitap, 07.10.2010

Akaş'ın öykü ve romanlarında, yatay anlatı eksenini yetkin biçimde kurduğuna tanık oluyoruz baştan beri: Ritim duygusu güçlü, temposu sürükleyici, kurgusu sağlam, örgüsü gediksiz bir yazı çıkıyor her seferinde karşımıza. 19'da da böyle: Anlatılan öyküye kapılarak, pek az noktada duraksama, dönüp yeniden okuma gereksinmesi duyarak ilerliyor okuma.

Soldan sağa hatta bakıldığında, yabana atılamayacak bir özellik bu. Kant Kulübü türü bir romanda alabildiğine işlevsel görünen yazma hüneri, yukarıdan aşağıya hattın belli bir ağırlık kazanması beklenenecek 19'da zaafı açığa çıkaran bir katalizör biçimini alabiliyor: Deyim yerindeyse, henüz yazılmamış bir romanın ayrıntılı sinopsisini içeriyor kitap.

“Kendini Yazdıran” gibi merkezi ve neredeyse teolojik bir motifin gerektirdiği kuşatmadan yoksun bırakılması; şahsiyetlerin gerçekten de birer majiskül harfe indirildiği, ruhsal haritalarından yalıtıldığı bir öyküleme modelinin seçilmesi; varlıklarını gördüğümüz, içerikleri meçhul hırs, tutku, saplantı tabakaları, Cem Akaş'ın romanının üçüncü boyutunu esirgediği sonucuna taşıyor beni.

Bu temel eleştirinin dışında, takıldığım kimi noktalar oldu. En can alıcısı, kitabın sonuna doğru herşeyin hızlanması ve sinoptik bakışın daha bir belirginleşmesi. Sık yaptığı üzere ironiyi mi işe koyuyor yazar, bilemedim: Yeşilçam sinemasını çağrıştıran bir final dokusu çıkmış ortaya. Sahici hayattan alıntılar (TK, EÖ, AA figürlerini) yadırgadım bir parça yerine oturtulamamış yabancılaştırma efektlerini anımsatıyordu, kullanılmaları. Akaş'ın İ'ye bakışı ister istemez hüznülendirdi beni. Kendi payıma, uygun metinler için GMS çözümünün dâhice buluş olduğunu söyleyebilirim; “iyice” hiçbir şey yazamamış olabilirim, yazmış olsam bile o çözüm uymaz benim tarzımdakilere ama kimsenin işine karışmayı sevmem: “Sen başka bir tanrının kuzususun” cümlesini ben olsam içimden kurardım.

19'un yazarının psikolojizmden uzak durma çabasını anlıyorum. Gelgelelim, kurduğu roman çatısının ana eksenini, her okurda değilse bile kimilerinde, böylesi bir beklentiye yol açabilir. Majiskül harf seçimi, yazarın, en baştan ve baştan uca, karakterlerini taslak, siluet, kalıp olarak kullanma yanlısı olduğunun göstergesi sayılabilir. RobbeGrillet'nin, Barthes kollokyumunda, apaçık dile getirdiği, özel isimlerin kullanımının eski bir parametreyi devreye soktuğu yollu görüşünü paylaşıyorum. Konuya, daha önce, “The Way They Live Now”da dokunup geçtiydim.

Sorun, beraberinde bir ikinciyi getirir: Godard'ın horgördüğü anlamıyla “öyküleme” söz konusuysa, öne sürdüğünüz karakterleri nasıl taşıyacak metniniz? Şahıs zamirine sığınmak bir yoldur; Beckett'vari bir çözümle, Cem Akaş gündelik yaşam gerçeğine teğet özel isimler kullanabilirsiniz; majiskül harfe ya da işarete sığınmak da bir yol. Asıl tasa, yazarın bu mesafe alma tasası nedeniyle, analitik bakışa da mesafeli olup olmayacağına değil mi? Ruhsal analizi eskimiş buluyor, üstmetin analizini yabancı görüyorsanız, bir üçüncü çözüme ulaşmak bana kalırsa şart yoksa, iki boyutlu bir anlatıyla yetinmek kalıyor geriye.

19'da, bu eksiklik fazlalık gibi göründü bana.

Levent Yılmaz AFRİKA

Levent Yılmaz'ın Afrika'sının yazılma süreci, yanılmıyorsam geniş bir zaman dilimine yayılıyor: Çırpıştırılmış, aceleye getirilmiş bir şiir kitabı değil bu. Son Ülke'ye topladığı şiirlerde, yabancı bir

Ülkede yaşamanın, biraz da Őir evirilerinin yol açtığı bir dilsel yabancılık egemendi, burada o durumun geri çekildiğini görüyoruz. Buna karşılık, kitabın inşasında, bana kalırsa gelenekle bağlantı isteğinden kaynaklanan bir yapaylık, bir tür zorlama buldum ben. Pekiştirici bir sorun da, “iyi duygularla kötü edebiyat” misali, neredeyse sentimentalisme’in sularına açılan retorik üsluptan doğuyor hani, sahiden de mektup yazılıymış, tek okura gnderilseymiş dedirten parçaların sayısı az değil.

Bir botanik bahçesi özelliği göze çarpıyor Afrika’da: Sebzedden, meyveden, ağaçtan geçilmiyor. Yer yer ipin ucu kaçıyor, manav peyzajlarını çağrıştıran imge düzenlemeleri oluşuyor. Levent Yılmaz’ın Őiirinin, en azından bu kitapta, temel zaafı sözcük, sıfat, edat, zamir seçimlerinde ortaya çıkıyor kaldı ki: Araştırılmış, seçilmiş olanlarla dilin (kalemin) ucuna öylesine inmiş izlenimi uyandıranlar, ikide bir göze batmasına yol açıyor kelime’nin: İyi Őiirde, gzn takılmaması gerektiği bilinir.

Arka kapakta, Yaşar Kemal’den bir dostluk nişanı: “Levent Yılmaz bu Şiir kitabıyla görkemli bir yeni Őiire temel atıyor”. Bu tür gayretlerin iki tarafa da yararı olmayacağı ortada.